

Előzetes a szám tartalmából

Mostani számunkból ajánlunk néhány témát olvasóinknak, amolyan mustra gyanánt, vagy ahogyan számunk egyik szerzője megfogalmazta, „előkostolót”.

A Műhely rovatban Fodor László tanár úr a rá jellemző alaposággal járja körül a személyiség fejlődésének témáját, mai és régebbi koncepciókat állítván szembe egymással. A gyermekkorban az egyén környezetének „függő helyzetű foglya”, idézi a Harvard Egyetem neves szociálpszichológusát, Gordon Villard Allportot, aki szerint a viselkedés okai a jelenben keresendők, és nincs folytonosság a gyermek és felnőtt között. A személyiség tehát nem választható el környezetétől, kialakulásában, fejlődésében a társadalmi, kulturális környezetnek kiemelkedő szerepe van, ezáltal válik az *alapszemélyiség típusa nemzetivé*. Próbáljuk meg „észben tartani” ezt a gondolatot, miközben Oláh János tanár úrral együtt sétálunk a monarchiabeli katonai középiskolák internátusi folyosóin, és Musillal, Ottlikkal, Rebreanuval együtt figyeljük, ahogy a környezet alakítja a tisztte cseperedő ifjak személyiségét. Bár Musil hőse, Törless „meggyötörve, de szabad lélekkel távozik az intézetből”, e mustra írója inkább megkönnyebbülést érez az utolsó (magyarországi) katonai középiskola bezárásának hallatán.

Oktatástörténeti témát tárgyal a székelyudvarhelyi tanítóképző főiskola tanára, Barabási Tünde is, aki az erdélyi tanítóképzés történetének főbb állomásait tárja elénk. Olvassuk nagy figyelemmel ezt az írást, hisz a szerző és a munka egyik fő forrását megíró Szabó K. Attila tanár úr egy eddig szinte teljesen elhanyagolt területen végeznek nagyon fontos, úttörő munkát az erdélyi magyar nyelvű oktatástörténet kutatóiként. Jáki László írásából megtudhatjuk azt, hogyan kezelik az oktatás- és neveléstörténeti örökségüket a magyarországi kutatók. Az általuk feltárt munkák bősége és értéke láttán még inkább érezzük az erdélyi magyar oktatási háttér-intézmények hiányát. Bár e munka támogatását folyóiratunk nem vállalhatja teljes mértékben magára, arra különös figyelmet kell fordítanunk, hogy teret adjunk az iskolatörténeti, neveléstörténeti kutatásoknak, és a jeles pedagógusainkat bemutató írásoknak. A neveléstörténet területére kalauzol minket Killyéni András testnevelés- és sporttörténeti írása is. A lapunkban bemutatott portrék részletek a fiatal kutató most készülő új könyvéből. A könyv a XIX. századi egyetemi tanárok testnevelésben és sportban elért sikerei mellett (azok kapcsán) utal a tanároknak a közösségük életében betöltött szerepére is, mely nyomán e pedagógusok méltán váltak városuk, szűkebb pátriájuk megbecsült, tisztelt polgáraivá. Hogyan tisztelik ma a tanárembert mifelénk? Milyen a tanító megbecsültsége, és mennyire elégedettek pedagógusaink szakmájukkal és végzett munkájukkal? Erre keresi a választ Péter Lilla. Erdemes figyelmesen olvasni az írást és a következtetéseit is, miszerint „a megkérdezett pedagógusok négyötöde szereti a szakmáját, ... a pedagógusoknak szakmai nehézséget okozó tényezők részben az oktatásügyi változások okozta újszerű kihívásokkal, részben pedig a szakma gyenge anyagi és társadalmi megbecsültségével vannak összefüggésben.”

Tanítóink, tanáraink többsége tehát örömmel tanít, és keresi a választ, hogyan taníthatna érdekesebben, szívesebben. Ezzel a kérdéssel foglalkozik Fóris-Ferenczi Rita is az *Anyanyelv-pedagógia* című egyetemi jegyzetéből (Kolozsvár, 2006, Ábel Kiadó) összeállított cikkében. A szerző írásában a pedagógiai módszer „izgalmassá” válik, és reméljük, hogy tanítványai és mindazok a pedagógusok, akik olvassák írását, maguk is arra törekednek, hogy a diákok számára is érdekessé váljék az anyanyelvi tanítás, tanulás. Ez pedig csakis örömet jelenthet tanítónak, diáknak egyaránt. Az unalmat keltő nyelvtanítást száműzné az oktatásból Simoncsics Péter tanár úr is, aki jegyzete bemutatásakor a következőképpen fogalmaz: „Bármelyik típusról legyen is szó, legtöbbször emlékezetében a nyelvtan egyike marad a »diáknázó« – sőt, egyes tanárok véleménye szerint »tanárgyilkos« – tantárgyagnak, amihez még a legjobb esetben is az unalom és a használhatatlanság fogalma kapcsolódik. Ez a jegyzet címében is megpróbál szabadulni az unalom, a kényszer és semmire-valóság bélyegétől, ezért választottuk neki a görög eredetű elnevezést, a »chrestomathiát«, ami szabad fordításban azt jelenti magyarul, hogy »hasznos tudnivalók és tanulni érdemes ismeretek gyűjteménye.»

„A retorika tudománya csodálatos ókori (és némiképp középkori) virágzás után gyakorlatilag meghalt” – olvashatjuk Vajda Kornél bevezetőjében (*Könyv és Nevelés*, 2004/3), amikor méltatja Adamik Tamás, A. Jászó Anna és Aczél Petra Retorika tankönyvét (Budapest, 2004, Osiris). Máthé Dénes, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem tanára saját jegyzetének (*Retorika a bölcsészeti oktatásban*, Kolozsvár, 2006, Ábel Kiadó) bemutatását Friedrich Nietzsche szavaival indítja: „A retorika lényegileg *közértársasági* művészet: meg kell szoknunk, hogy elviseljük a legidegenebb véleményeket és nézeteket, sőt hogy bizonyos élvezetet is találjunk összecsapásukban; ugyanolyan jó szívvel kell tudnunk odafigyelni, mint beszélni, hallgatókként pedig legalábbis a művészi igyekezetet kell tudnunk méltányolni”. És ez a megfogalmazás már nem a „halott” tudományra vonatkozik, ezért bátran ajánlhatjuk a jegyzetet diáknak és tanárnak, „a közéleti megnyilatkozások burjánzásának korszakában”.

A toleranciára, a jó értelemben vett türelemre int Kontra Miklós tanár úr cikkében, amikor Herman József akadémikus szavait idézi: „a nyelvészek ritka emberi tulajdonságokra is szüksége van, egyebek mellett türelemre a laikus ostobaságok hangoztatóival szemben.” Az írásban azonban már keményebb szavak is elhangzanak, és jogosan, amikor a romániai magyar nyelvű tankönyvekről esik szó: „a gyatra tankönyvek színvonaltalanságáért ma már egyedül a magyar tankönyvpiac szereplői felelősek.” Talán az információk hiánya mondatja ki a szerzővel e kemény szavakat, hisz akik a lapunkban is „fertőzőnek” ítélt tankönyveket fordították, szerkesztették, nem nevezhetők a romániai tankönyvpiac szereplőinek (még akkor sem, ha ezen a piacon kufárkodnak). Vagy csak annyira, mint orvosnak az a kuruzsló, javasasszony, aki az elégett gyufaszálakat egy pohár vízbe szórja, és azzal gyógyítja szélütött (és hiszékeny) betegét. Szilágyi N. Sándort idézve állítja Kontra tanár úr, hogy a sajtó nem ír ezekről a könyvekről, a szakma nem tiltakozik. Pedig írtunk mi is, a *Magiszterben* folyamatosan megjelentek a hibás tankönyvekről szóló bírálatok, a könyvek visszavonását követelő levelek, és írtak a magyarországi lapok is, könyvet, címet, hibákat

sorolva. Igaz ezek a cikkek nem a bulvársajtóban jelentek meg, hanem a pedagógia, az oktatás szaklapjaiban. Ezért is, és más okok miatt is ezek a cikkek eredménytelenek maradtak.

Mustránk befejezéséül ismét csak könyvet ajánlunk, ezúttal a kommunikációs kompetencia fejlesztéséről, a szerző Szőke-Milinte Enikő, a munkát pedig Fodor László tanár úr méltatja.

Olvassanak tehát minket, és írjanak folyóiratunknak, osszák meg tapasztalataikat és oktatási-nevelési élményeiket olvasóinkkal, hogy a nevelés és a tanítói munka maradjon öröm számunkra és gyermekeink számára.

Székely Győző